04: Lørdag 14. februar 2026
*****

MELDINGSBLAD

Lørdagsgodt

Jo Gjessing
jo@gjessing.as

NORSK (?) ULL

Spelsaurasene stammer fra den gammelnorske sauen, den eldste og opprinnelige sauerasen i Norge. Den opprinnelige sauerasen i Norge blir òg kalt gammel norsk sau, steinaldersau, uteganger eller villsau. Rasen utgjør om lag 15% av sauen i Norge. Av saueull bruker jeg bare spelsauull, blant annet på grunn av den fine glansen. Jeg kjøper dels ferdigfarget ull (fabrikkfarget) og dels ufarget ull som jeg farger sjøl (sjølfarget). Jeg bruker òg mye ufarget ull (sauekvit) som den er.

Lofoten Wool er et lite firma, drevet av kunsthåndverkeren og sauebonden Ragnhild **Lie** på Vestvågøy. Hun benytter seg imidlertid i liten grad av egen ull når hun får garn til eget fima. Mest får hun ull fra Røst og andre bønder i Lofoten. Miljøvennlig, kortreist, reint og naturlig er varemerket til garnet fra Lofoten Wool. - Jeg har alltid vært interessert i ull og gikk på bildevevkurs da jeg gikk på ungdomsskolen, sier Ragnhild Lie til «Norsk Husflid».

Norsk Pelsull er et spennende garn spunnet av ull fra **norsk spelssau.** Norsk spelssau er en blanding av **norsk blå** og **grå spelsau** og svensk **gotlandsfår.** Ullen er glansfull og mohairlignende. Garnet får en spesiell glans, det er blankt og mykt. Plaggene som strikkes av norsk pelsull blir varme, myke, blanke og lette.

Folk fra Hillesvåg Ullvarefabrikk utenfor Bergen holder ofte foredrag om denne fetteren til **Gotlandsfår.** Da kaller de det gjerne for «småpoteten». Tidligere ble småpoteter gjerne gitt til grisene: Småpoteter var dårlig verdsatt som menneskemat. Nå får vi dem imidlertid servert på de fineste gourmet-spisesteder. Noe liknende har skjedd med Norsk pelsull. Tidligere var dette en råvare med lav verdi. Nå er dette annerledes. Nå ser en på denne naturlig melerte ulla med nye øyne.Spelsaurasene stammer fra den gammelnorske sauen, den eldste og opprinnelige sauerasen i Norge. Den opprinnelige sauerasen i Norge blir òg kalt gammel norsk sau, steinaldersau, uteganger eller villsau. Rasen utgjør om lag 15%

som leverer mest ull til det strikkegarnet en finner i butikkene. Og sjølve drivkraften bak garnet du finner der, er den fineste høstulla, og gjerne lammeull - i mye av garnet fra Rauma Ullvare, Hillesvåg Ullvarefabrikk og noen garnsorter fra Sandnes Garns. Grunnstammen i Crossbredsau er ellers ulike krysninger av rasene dalasau, Rygjasau, steingar og Sjeviotsau blandet med ulike utenlandske raser. Norsk kvit sau utgjør mellom 70% og 80% av sauen i Norge.

Alpakka må en snart rekne som en norsk rase. Alpakka er en variant av kamelen og kommer opprinnelig fra Perù. I norsk kultur er alpakkaen kjent fra uttrykket «Du store alpakka», som er brukt når en er overraska eller forferda. Uttrykket stammer fra lektor Tørrdal i Stompa-bøkene, som kom på norsk i slutten av 1950-åra.

Merino stammer fra Spania. Sauerasen gir mye, finfibret ull. I dag kommer merino først og fremt fra Australia, New Zealand, Argntina og Sør-Afrika. Merino-ull har i stor grad kommet i skuddet på grunn av at det er så mjukt. Mjukhet blir ofte framført som ensbetydende med «høy kvalitet».

NORSK ULL?

Ikke all ull som blir kalt «norsk», kommer fra Norge. Dale Garn bruker for eksempel ikke ull fra Norge, men spinner garnet sitt i Kina med ukjent opphav for ullen. Dale Garn var den fjerde store aktøren av norske spinnerier og ble kjøpt opp av Gjestal, nå House of Yearns. Viking Garn har verken produksjon i Norge eller bruker norsk ull, uansett navnet «Viking Garn» eller hvor mange norske flagg de markedsfører seg med. Dette er leitt, for norsk ull tenger virkelig å øke markedsandelen sin. Strikkegarn blir solgt så ulla fyker, men for eksempel ull til å veve med selger for dårlig. Her burde Norges Husflidslag se en oppgave som et supplement til Ullåret 2017.

Kilder:
«Norsk Husflid» nummer 5/2012 og 2/2016
Wikipedia.

JUBILEUMSSAMARBEID

«I 2025 feiret fagorganisasjonen Norske Kunsthåndverkere 50 år. I den anledning har Kode, Nasjonalmuseet og Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum gått sammen om å lage en utstilling som presenterer kunsthåndverket som en aktuell og viktig kunstform. Utstillingen er i hovedsak basert på de tre museenes samlinger, med vekt på verk fra de siste 25 årene. I 2025 feirert fagorganisasjonen Norske Kunsthåndverkere 50 år. I den anledning har Kode, Nasjonalmuseet og Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum gått sammen om å lage en utstilling som presenterer kunsthåndverket som en aktuell og viktig kunstform. Utstillingen er i hovedsak basert på de tre museenes samlinger, med vekt på verk fra de siste 25 årene.»

Det er Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum som skriver dette på internettstedet sitt. Jeg gratulerer på etterskudd med jubiléet, I januarnummeret av Meldingsbladet til Galleriet mitt viser jeg ei rekke verk fra utstillinga sånn vi så dem på Nasjonalmuséet, I denne posen med Lørdagsgodt vise jeg noen flre verk fra utstillinga sånn vi så dem på Kode i Bergen;

«I dagens kunstfelt kan skillet mellom kunstformer oppleves som irrelevante. Billedkunstnere vever, industridesignere spikker, kunsthåndverkere lager video og installasjoner. Utøvernes frie bevegelse mellom disipliner og sjangere har ført til en tendens hvor stadig flere kunstutrykk bare kalles samtidskunst, og kunsthåndverkets lesemåte fort blir glemt.»

Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum

KUNST·HÅND·VERK

FORSKE MED HENDENE

«I tillegg til å være en egen kategori, kan vi jo se etter kunsthåndverksutførelsen i et billedkunstverk også, Det mener kunsthistoriker Solveig **Lønmo,** som håper på en mer spesialisert, men også mer sjangeroverskridende fremtid i fagfeltet. Selv har hun de senere årene gått inn for å forske med hendene.»

Det er Maria **Veie Sandvik** som skriver dette om Soiveig Lønmo i nummr 45 av «Kunsthåndverk».

Solveig Lønmo er ikke bare kunsthistoriker, Hun er òg meget habil bildende kunstner og deltar i kunstsamtaler og andre arrangement. Solveig Lønmo (f. 1982) er stipendiat ved Institutt for kunst- og medievitenskap ved NTNU. Hun har jobbet som kurator ved Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum siden 2014, hvor hun har spesialisert seg innen museets tekstilsamling generelt og Hannah **Ryggen**s billedtepper spesielt.

BARNAS MUSEUM

▼ Solveig Lønmo.

«Folkkonst uppstår ur anat än status och inkomst. Den växer fram ur kärlek och besatthet.»

Konstnären Jonas Liveröd försökte ringa in folkkonsten under ett panelsamtal på årets Bokmässa i Götebirg. («Hensl'ojd»),

Meldingsblad

Dette Lørdagsgodtet er laget og blir sendt deg av
Jo Gjessing, Vormvikstubben 53.,2080 Eidsvoll.
E-post: jo@gjessing.as

Meldingsbladet blir sendt ut som e-post fire ganger i året (i januar, april, juli, oktober) som en hilsen til venner og kjente — og til andre jeg tror kan ha interesse av det. Du kan òg lese det i Galleriet mitt på internettet, under seksjonen «Meldingsblad». Galleriet finner du på:

vevkunst.no

Dersom du ikke ønsker å få Meldingsbladet, klikker du på «avslutte abonnementet» nederst på det e-brevet som dette Meldingsbladet følger.

Velkommen til mitt Galleri

Jeg vever i bildevevteknikk, sier jeg lager vevde bilde, og kaller meg sjøl amatørbildevever. For meg er «amatør» en hedersbetegnelse, det betyr jo «en som elsker det hen driver med». I noen grad kombinerer jeg veving med enkelt broderi og andre teknikker. I Galleriet mitt på Internettet (www.gjessing.as) viser jeg bilde jeg har vevd de siste åra. Jeg har malt bilde tidligere òg, og en del av disse bilda finner du i dette Galleriet. Galleriet er åpent fra morgen til kveld, natt og dag, året rundt, både røde dager i kalenderen og svarte, som det sømmer seg på Internettet.